

Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα: Ιστορική Εξέλιξη

Της Δρος Άννας ΔΟΝΑΤΟΥ

Η πρώτη ελληνική Τράπεζα, η «Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα», συστάθηκε με το Ψήφισμα 22.2.1828 από τον «Κυβερνήτη της Ελλάδος» Ιωάννη Καποδίστρια, με έδρα την Αίγινα, παράλληλα δε με τις τραπεζικές εργασίες ασκούσε και αρμοδιότητες του Υπουργείου Οικονομικών. Επικεφαλής της Τράπεζας τέθηκε ο Ηπειρώτης έμπορος Γεώργιος Σταύρου, μετέπειτα πρώτος διοικητής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος. Μέτοχοι της Τράπεζας έγιναν επιφανείς Έλληνες και φιλέλληνες (Ιωάννης Εϋνάρδος, Λουδοβίκος της Βαυαρίας κ.ά.), ενώ σημαντικό ποσό συνεισέφερε και ο Ι. Καποδίστριας. Η Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα, αν και βοήθησε σημαντικά στην ανασυγκρότηση του κράτους, δεν μπόρεσε να προβεί στις τραπεζικές πράξεις που προέβλεπε το καταστατικό της και δεν ευδοκίμησε επί μακρόν (έκλεισε το 1834), επειδή το κράτος απορροφούσε όλα τα διαθέσιμά της, λόγω των ανυπέρβλητων ταμειακών αναγκών.

Το 1839 ιδρύθηκε η αγγλικών συμφερόντων Ιονική Τράπεζα [Τράπεζα της Ελλάδος (1978)¹]. Στις λειτουργίες της εκτός της έκδοσης τραπεζογραμματίων και της αποδοχής καταθέσεων, πραγματοποιείτο και χορήγηση κεφαλαίων τόσο για στεγαστικά, όσο και για επιχειρηματικά δάνεια. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (Ε.Τ.Ε.) ιδρύθηκε το 1841, ως εμπορική τράπεζα, και κατείχε το αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης χαρτονομίσματος μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928 (Στασινόπουλος, Ε., (1966)², Κωστής, Κ. (2003)³, Αρλιώτης, Κ. (1979)⁴). Κατά το διάστημα αυτό η Τράπεζα επικρατούσε στο χώρο των εμπορικών τραπεζών και επετύγχανε την ολιγοπωλιακή οργάνωση της τραπεζικής αγοράς, προσφέροντας σταθερότητα στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Όμως και μετά την αφαίρεση του εκδοτικού προνομίου, βοήθησε στο να επιτευχθεί ο υψηλότερος δυνατός βαθμός σταθερότητας του συστήματος μέχρι και τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, λόγω της αξιοπιστίας της και της εν γένει πολιτικής της υπέρ της αναγκαστικής κυκλοφορίας.

Από το 1841-1898 ιδρύθηκαν 19 τράπεζες. Το 1872 ιδρύεται η Γενική Πιστωτική Τράπεζα και το 1873 η Τράπεζα Βιομηχανικής Πίστωσης. Πρόκειται για δύο επιχειρηματικές Τράπεζες, που ιδρύθηκαν με στόχο να επενδύσουν στην βιομηχανία. Όμως, η Γενική Πιστωτική Τράπεζα, παρεκκλίνουσα του προορισμού της, είχε καταστεί «Παικτικόν Γραφείον» και το 1892 πτώχευσε. Το 1898 (έτος της επιβολής του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου) πέντε τράπεζες λειτουργούν στην Ελλάδα, με τη μορφή της Ανώνυμης Εται-

ρείας. Τρεις από αυτές, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας και η Ιονική Τράπεζα, διατηρούν και το εκδοτικό προνόμιο. Το 1906 η Τράπεζα Βιομηχανίας θα συγχωνευτεί με την Τράπεζα Αθηνών. Εξάλλου, η Τράπεζα Αθηνών, που ιδρύθηκε το 1893, αποτέλεσε την πρώτη τράπεζα καταθέσεων που ιδρύθηκε και λειτούργησε στον τραπεζικό χώρο του ελληνικού κράτους. Το 1899 ιδρύονται δύο ακόμη Τράπεζες: Η Τράπεζα Κρήτης, η οποία θα μεταφέρει στην Κρητική Πολιτεία το υπόδειγμα οργάνωσης της Ε.Τ.Ε., και η Σταφιδική Τράπεζα, που αποτελεί ένα πρώιμο πείραμα λειτουργίας αυτόνομου οργανισμού υπό την εποπτεία του Κράτους και η οποία καλείται να δώσει διέξοδο στο σταφιδικό πρόβλημα, της οποίας όμως η λειτουργία θα σταματήσει το 1906. Ο θεσμός των οργανισμών αυτού του είδους στον τραπεζικό χώρο θα κορυφωθεί με την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας το 1929. Το 1899 η Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας θα συγχωνευθεί με την Εθνική Τράπεζα (Στασινόπουλος, Ε. (1966)²).

Η πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα χαρακτηρίζεται, επίσης, από την ανάκαμψη και επέκταση του τραπεζικού συστήματος. Το 1904 ιδρύεται η Τράπεζα Ανατολής, το 1905 η Λαϊκή Τράπεζα (Τράπεζα της Ελλάδος, (1978)¹) για να ακολουθήσει, το 1907, η Εμπορική Τράπεζα, με τη συγχώνευση σε αυτήν της Τράπεζας Εμπεδοκλέους (Δρίτσα, Μ. (2008)⁵, Κρεμμύδας, Β. (2002)⁶). Οι σημαντικές εισροές, σε μεταναστευτικά εμβάσματα, αλλά και σε ναυτιλιακό συνάλλαγμα, εξηγούν σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη αυτή. Η αλματώδης αύξηση του αριθμού των τραπεζικών ιδρυμάτων, χαρακτηριστικό του νέου αναπτυξιακού σταδίου που διέρχεται η ελληνική οικονομία, θα ανακοπεί με την έναρξη του πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Εξαιρεση αποτελεί η ίδρυση της Τράπεζας Πειραιώς το 1916.

Το οικονομικό πλαίσιο, που χαρακτηρίζει την εποχή μετά την μικρασιατική καταστροφή, και κυρίως ο πληθωρισμός και η νομισματική αστάθεια επηρέασαν τον τραπεζικό τομέα, όπου παρατηρήθηκε «ιδρυτική παραζάλη» νέων τραπεζικών επιχειρήσεων. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων τριπλασιάστηκε μεταξύ 1922 και 1926, με αποτέλεσμα αυτά να φτάσουν τα 45, στο τέλος του 1927. Στα 45 πιστωτικά ιδρύματα περιλαμβάνονται το Ταχυδρομικό Ταμειτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Ενδεικτικό της ανισότητας του τραπεζικού συστήματος, της εποχής αυτής, είναι και το γεγονός ότι 4 Τράπεζες (η Εθνική, η Αθηνών, η Εμπορική και η Ανατολής) αντιπροσώπευαν το 80% του συνολικού μετοχικού κεφαλαίου των 43 τραπεζών. Ωστόσο, η επέκταση του τραπεζικού συστήματος, μέχρι το 1927, στηρίχθηκε στην συναλλαγματική κερδοσκοπία. Εξάλλου, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο πολλαπλασιασμός των τραπεζών συνδέεται και με την αδυναμία των υφιστάμενων τραπεζικών δομών να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της ελληνικής οικονομίας. Παράδειγμα αποτελεί η ίδρυση από ορισμένους επιχειρηματίες της Τράπεζας Βιομηχανίας και της Γενικής Τράπεζας της Ελλάδος το 1918. Μάλιστα, το 1921 δραστηριοποιήθηκε στην Ελλάδα η πρώτη ξένη τράπεζα, η American Express. Από το 1927 αρχίζει ένας καταμερισμός των τραπεζικών εργασιών. Το 1927 ιδρύεται η Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος⁴, έπεται, το 1928, η Τράπεζα της Ελλάδος (Τράπεζα της Ελλάδος (1978)¹) ως καθαρά ιδρυτικό ίδρυμα και ακολουθεί το 1929, η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Το νομοθετικό πλαίσιο, που καθιερώθηκε την περίοδο 1931-1932, περιόρισε την ελευθερία δράσης των τραπεζών, γεγονός που υποβοήθησε, ακόμη περισσότερο, τη συγκέντρωση και ανέκοψε

την τάση να ιδρύονται μικρές τοπικές τράπεζες. Συνολικά, από το 1898 μέχρι το 1928, λειτούργησαν συνολικά 56 τράπεζες (Κωστής, Κ. και Β. Τσοκόπουλος (1988)⁷).

Η περίοδος της σταθεροποίησης της δραχμής (1928) αποτέλεσε μια νέα περίοδο εξυγίανσης και συγκέντρωσης των τραπεζικών ιδρυμάτων (Αγγελόπουλος, Α. (1928)⁸). Η εκδήλωση της οικονομικής κρίσης επιτάχυνε, ακόμη περισσότερο, τις διαδικασίες αυτές. Στο τέλος του 1932 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 32 Τράπεζες, δηλαδή 13 λιγότερες από αυτές που λειτουργούσαν στο τέλος του 1927. Το 1932, μια σημαντική για την εποχή τράπεζα, η Τράπεζα Ανατολής, θύμα της οικονομικής κρίσης, συγχωνεύεται με την Εθνική Τράπεζα. Χαρακτηριστικό είναι, επίσης, ότι την ίδια χρονιά οι τέσσερις μεγαλύτερες εμπορικές τράπεζες, (η Εθνική, η Αθηνών, η Εμπορική και η Λαϊκή) συγκέντρωναν το 59% των συνολικών καταθέσεων και το 88% των τραπεζικών καταθέσεων.

Την, αμέσως, επόμενη περίοδο, 1930-1940, ιδρύθηκαν μόνο τρεις τράπεζες: Η Γαλλοελληνική Τράπεζα Υποθηκών το 1930, η Τραπεζική Εταιρεία Ι. Παντελίδης το 1936, η οποία μετονομάστηκε σε Ελληνοαιγυπτιακή Τράπεζα το 1942 και η Τράπεζα του Μετοχικού Ταμείου Στρατού το 1937, που, από το 1966, μετονομάστηκε σε Γενική Τράπεζα της Ελλάδος. Όπως ήταν φυσικό, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος κατά την κατοχική περίοδο, αλλά και κατά τα πρώτα χρόνια της μεταπολεμικής περιόδου, ήταν εξαιρετικά αποδυναμωμένη, όμως, κατορθώνει να παραμείνει σε σωστή βάση. Εξάλλου, μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, σταμάτησαν τη λειτουργία τους αρκετές τράπεζες, κυρίως μικρού μεγέθους, ενώ άλλες συγχωνεύτηκαν, για να ανταποκριθούν στις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες.

Στις 27 Ιανουαρίου 1951 δημοσιεύθηκε ο αναγκαστικός νόμος 1665 περί λειτουργίας τραπεζών. Με τον νόμο αυτό ρυθμίστηκε ο τρόπος παρακολούθησης και ελέγχου όλων των τραπεζών, που λειτουργούσαν ή θα ιδρύονταν. Επιπλέον, καθιερώθηκε ότι, για να ιδρυθεί στο εξής μια νέα τράπεζα έπρεπε να δοθεί άδεια από την Νομισματική Επιτροπή. Επίσης, πιστωτικά Ιδρύματα που δεν μπορούσαν, λόγω οικονομικών προβλημάτων, να συνεχίσουν τη λειτουργία τους, δεν θα εθεωρούντο, αμέσως, ότι βρίσκονται υπό εκκαθάριση, αλλά υπό ειδική διαχείριση, με σκοπό την εξυγίανση και την ανόρθωσή τους, και, μόνο αν αυτή η προσπάθεια δεν επετύγχανε, θα επακολουθούσε το στάδιο της εκκαθάρισης. Λίγο πριν την υποτίμηση της 9ης Απριλίου 1953 είχε αρχίσει να εφαρμόζεται ένα γενικότερο πρόγραμμα τραπεζικής εξυγίανσης, με στόχο την τόνωση της αποταμιευτικής λειτουργίας, που είχε πληγεί με τον υπερπληθωισμό, την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, τη συμπίεση του κόστους του τραπεζικού χρήματος και την ορθολογικότερη κατανομή των πιστώσεων. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 1953 η συγχώνευση των Τραπεζών Εθνικής και Αθηνών (Παγουλάτος, Γ. (2006))⁹. Στη συνέχεια, η αποκατάσταση συνθηκών σταθερότητας και η επιταχυνόμενη οικονομική ανάπτυξη και η εκβιομηχάνιση βοήθησαν την κρατικοποιημένη πλέον Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος να ανακτήσει τη δυναμική της και να αναλάβει ηγετικό ρόλο στα αναπτυξιακά εγχειρήματα, με ανταγωνιστή στο εμπορικό τραπεζικό σύστημα την αυξανόμενη, ως προς το μέγεθος, Εμπορική Τράπεζα.

Η αναπτυξιακή φάση της οικονομίας, την περίοδο 1957-1966, έθεσε και το πρόβλημα της μακροπρόθεσμης πίστης για την ικανοποίηση της ζήτησης δανειακών κεφαλαίων. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίστηκε με την ίδρυση ειδικών οργανισμών από το Κράτος, όπως ο Οργανισμός Βιομηχανικής Αναπτύξεως το 1959 και η Εθνική Τράπεζα Βιομηχανι-

κής Αναπτύξεως (ΕΤΒΑ) το 1964. Παράλληλα εκδηλώθηκαν έντονες προσπάθειες για συγχωνεύσεις από τις τρεις μεγάλες εμπορικές τράπεζες, την Εθνική, την Εμπορική και την Ιονική - Λαϊκή (π.χ. το 1958 η συγχώνευση της Λαϊκής Τράπεζας με τα υποκαταστήματα στην Ελλάδα της Ιονικής Τράπεζας και η μετονομασία της σε Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα της Ελλάδος), που με τη συνεργασία και ξένων τραπεζικών οίκων ίδρυσαν ειδικούς φορείς, όπως την Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων το 1962 (Εμπορική και Ιονική - Λαϊκή) και την Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως (Ε.Τ.Ε.Β.Α.) το 1963 (Εθνική και 14 ξένες τράπεζες). Το 1966 το τραπεζικό σύστημα της Χώρας αριθμεί 19 τραπεζικά ιδρύματα και ειδικότερα: μια κεντρική τράπεζα, 10 εμπορικές τράπεζες (8 ελληνικές και 2 ξένες), 3 αναπτυξιακές τράπεζες, μια αγροτική τράπεζα, 2 τράπεζες κτηματικής πίστης και 2 ιδιότυπους τραπεζικούς οργανισμούς.

Κατά το χρονικό διάστημα 1954-1973, ο χρηματοπιστωτικός παρεμβατισμός διευκόλυνε την πολιτική ταχείας εκβιομηχάνισης, διοχετεύοντας πόρους προς τη βιομηχανία, με δάνεια και επιδοτήσεις, και αυξάνοντας τη συμμετοχή των κλάδων των κεφαλαιουχικών και ενδιάμεσων βιομηχανικών αγαθών. Την περίοδο αυτή των υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας, το τραπεζοκεντρικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, στο οποίο κυριαρχεί ο όμιλος της Εθνικής Τράπεζας, χαρακτηρίζεται από μεγάλη σταθερότητα. Παράλληλα, η αύξηση των βιομηχανικών επιχειρήσεων και η ταυτόχρονη αύξηση του μέσου μεγέθους τους, επέτρεψε τη βελτίωση των ιδίων προς τα ξένα κεφάλαια.

Χαρακτηριστική εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος κατά την περίοδο της δικτατορίας ήταν η αύξηση του αριθμού των υποκαταστημάτων των ξένων τραπεζών, οπότε, μεταξύ 1968 και 1973, 6 ξένες τράπεζες ίδρυσαν υποκαταστήματα στην Ελλάδα και το 1974 άλλες 4. Η μεταπολίτευση βρήκε την ελληνική οικονομία να δοκιμάζεται από υψηλό πληθωρισμό και να εμφανίζει βραδείς ρυθμούς ανάπτυξης, ενώ οι κρατικοποιήσεις δημιούργησαν κλίμα επιχειρηματικής ανασφάλειας μέχρι και τη δεκαετία του 1980.

Το 1977 το τραπεζικό σύστημα εσυγκροτείτο από 31 τραπεζικά ιδρύματα, δηλαδή, 12 παραπάνω από το 1966. Η διαφορά οφείλεται στις εμπορικές τράπεζες, που ανέρχονταν σε 22, από τις οποίες οι 10 ήταν ελληνικές. Όμως, το κυριότερο χαρακτηριστικό του τραπεζικού συστήματος, στα τέλη της δεκαετίας του 70, ήταν ο σχεδόν αποκλειστικός έλεγχος του από το Κράτος. Μετά και την απόκτηση και του ελέγχου της Εμπορικής Τράπεζας, την περίοδο αυτή, καθαρών ιδιωτικών συμφερόντων παρέμειναν 3 Τράπεζες (Πίστης, Εργασίας και Κρήτης) και, φυσικά, τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών που κάλυπταν μικρό ποσοστό της συνολικής τραπεζικής δραστηριότητας. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο τέλος του 1977 οι τρεις μεγαλύτερες εμπορικές Τράπεζες (η Εθνική, η Εμπορική και η Ιονική - Λαϊκή) έχουν άθροισμα ενεργητικού που αντιστοιχεί στο 77% (Εθνική 54%) του συνολικού ενεργητικού των εμπορικών τραπεζών, συγκεντρώνουν το 79% (Εθνική 56%) των καταθέσεων και χορηγούν το 83% (Εθνική 61%) των πιστώσεων. Η έντονη δραστηριοποίηση των ξένων τραπεζών (Bank of America, ABN Amro Bank, Royal Bank of Scotland κλπ.) συνεχίστηκε και κατά τη δεκαετία του 1980, οπότε ιδρύθηκαν οι τράπεζες: Citibank, Banque National de Paris, Barclays Bank, Société Générale, Banque Paribas κλπ.

Στο τέλος της δεκαετίας του 1980, η απελευθέρωση του πιστωτικού συστήματος συνετέλεσε στο να επιτευχθεί κεφαλαιουχική εξυγίανση στο τραπεζικό σύστημα και διεθνοποίηση του ελληνικού κεφαλαίου. Στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, το τραπεζικό σύ-

στημα στην Ελλάδα, όπως και διεθνώς, παρουσίασε εντυπωσιακή δραστηριότητα σε «εξαγορές και συγχωνεύσεις». Την πενταετία 1995-2000 οι «εξαγορές και συγχωνεύσεις» αφορούσαν, κυρίως, μεγάλου μεγέθους τράπεζες, ενώ την προηγούμενη πενταετία το ενδιαφέρον είχε επικεντρωθεί σε τράπεζες μικρού μεγέθους. Στις «εξαγορές και συγχωνεύσεις» στον τραπεζικό τομέα συνέβαλαν διάφοροι παράγοντες, όπως η απελευθέρωση και η ενοποίηση των χρηματοπιστωτικών αγορών, η ενίσχυση της εποπτείας των τραπεζικών συστημάτων και η πρόοδος της τεχνολογίας. Οι παράγοντες αυτοί οδήγησαν σε ενίσχυση του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών, που επεδίωξαν να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους, να επεκτείνουν την κλίμακα της λειτουργίας τους και να διευρύνουν το φάσμα των υπηρεσιών που προσφέρουν. Από το σύνολο των τραπεζών, που λειτούργησαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990, οι περισσότερες έχουν απορροφηθεί. Μετά το 2000 εισήλθαν και νέες τράπεζες στην αγορά, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν αρκετές μικρές τράπεζες με μερίδιο αγοράς μικρότερο του 1,5% (Proton Probank). Για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι «εξαγορές και συγχωνεύσεις» επηρεάστηκαν, εκτός από τους προαναφερθέντες παράγοντες, και από τα εξής: (α) Την ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του Ευρώ. (β) Την αντιμετώπιση πιθανών επιθετικών προτάσεων από τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (γ) Την ιδιωτικοποίηση τραπεζών που ελέγχονταν από το ελληνικό Δημόσιο. (ενδεικτικά αναφέρονται οι αποκρατικοποιημένες Τράπεζες: Αθηνών, Πειραιώς, Μακεδονίας-Θράκης, Ιονική, Κρήτης, Στεγαστική, Κτηματική, ΕΤΒΑ, ΕΤΕΒΑ, Εμπορική κλπ.).

Ο τραπεζικός χάρτης, όπως είναι διαμορφωμένος, μετά τις «εξαγορές και συγχωνεύσεις» χαρακτηρίζεται από έντονο συγκεντρωτισμό (ΟΤΟΕ (2007)¹⁰), αλλά και δυνατότητες διεθνούς χρηματοδότησης. Πιο συγκεκριμένα, παρέχεται η δυνατότητα προσέλκυσης, αλλά και διοχέτευσης νέων τραπεζικών προϊόντων (πχ. αγορά κοινοπρακτικών τραπεζικών δανείων (Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2008)¹¹), δίνοντας ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη στις χώρες των οποίων οι τραπεζικοί οργανισμοί έχουν την εμπέλεια και δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των αγορών αυτών. Κυρίαρχο έπαθλο της διατήρησης και επικράτησης των τραπεζών σε εγχώριο και κυρίως σε διεθνές επίπεδο είναι η προσφορά κεφαλαίων στις «επιτυχούσες» τράπεζες αλλά και στους εμπλεκόμενους σε αυτές (μετόχους, δανειολήπτες κλπ.). Στον Πίνακα 1, ο οποίος βασίζεται στο άρθρο των Π. Αθανάσογλου και Σ. Μπρισίμη (2004)¹², απεικονίζονται τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα που πραγματοποίησαν εξαγορές και συγχωνεύσεις από το 1998 μέχρι και το 2010.

Στην εγχώρια αγορά οι 6 μεγαλύτερες τράπεζες (η Εθνική, η Alpha, η Εμπορική, η Eurobank, η Πειραιώς και η Αγροτική Τράπεζα) ελέγχουν περίπου το 86% της ελληνικής τραπεζικής αγοράς. Το υψηλό μερίδιο της Εθνικής Τράπεζας μειώθηκε και σήμερα υπάρχουν αρκετές τράπεζες με ικανοποιητικό μερίδιο αγοράς, που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Η εξέλιξη αυτή δηλώνει ότι ο αυξημένος βαθμός συγκέντρωσης όχι μόνο δεν μείωσε τον ανταγωνισμό, αλλά, αντίθετα, τον ενίσχυσε διευρύνοντας το μερίδιο των περισσότερων τραπεζών. Παράλληλα, οι ελληνικές τράπεζες, τα τελευταία χρόνια, έχουν επεκτείνει τις τραπεζικές δραστηριότητές τους, εκτός των παραδοσιακών οικονομικών κέντρων του εξωτερικού, και στις αναπτυσσόμενες χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης, εξαγοράζοντας τράπεζες και προσφέροντας διάφορες χρηματοπιστωτικές εργασίες και ευρύ φάσμα τραπεζικών προϊόντων.

Πίνακας 1
Εξαγορές και Συγχωνεύσεις Τραπεζών στην Ελλάδα (1998 – 2010)

Έτος	Αγοράστρια	Αποκτηθείσα
1996	Eurobank	Interbank
1997	ΕΚΤΕ Πειραιώς	ΕΣΤΕ Chase Manhattan (δίκτυο Ελλάδος)
1998	Πειραιώς	Μακεδονίας – Θράκης
1998	Πειραιώς Eurobank Εγνατία Εθνική	Μακεδονίας – Θράκης Crédit Lyonnais Grèce, Χίου Αθηνών, Κρήτης Κεντρικής Ελλάδος ΕΚΤΕ
1999	Πειραιώς Alpha Πίστεως Τέλεσις Χρηματ/ριακή Eurobank	Nat. Westminster (δίκτυο Ελλάδος) Ιονική Δωρική Εργασίας
2001	Eurobank Ergasias Marfin ΑΕΠΕΥ Πειραιώς	Τέλεσις Επενδύσεων Πειραιώς Prime ΕΤΒΑ
2002	Εθνική	ΕΤΕΒΑ
2004	Εμπορική	Τράπεζα Επενδύσεων (θυγατρική της Εμπορικής)
2006	Credit Agricole	Εμπορική
2006	Marfin Popular Bank	Marfin Bank, Εγνατία Τράπεζα, Λαϊκή Τράπεζα
2008	Proton Bank	Ωμέγα Bank

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος.

Όμως, παρατηρήθηκε αύξηση των επισφαλειών και, συνεπώς, και των προβλέψεων τόσο των ελληνικών, όσο και των ξένων τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη Χώρα. Είναι φανερό, ότι οι συνθήκες αυτές εγκυμονούν κινδύνους, σχετικά με την κερδοφορία των τραπεζών και τον ρυθμό αύξησης της πιστωτικής τους επέκτασης. Τα μερίδια της αγοράς παρουσίασαν έντονες αυξομειώσεις και τα μεγέθη των χορηγήσεων και των καταθέσεων εμφάνισαν σημαντική μείωση, με αποτέλεσμα η ελληνική Κυβέρνηση (2008) να προχωρήσει, σε μη υποχρεωτική για τις ελληνικές τράπεζες, χρηματοδότηση, μέσω της διοχέτευσης ενός πακέτου στήριξης συνολικού ύψους 28 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η ε-

νέργεια αυτή απέβλεπε στην ενδυνάμωση της τραπεζικής αγοράς, προκειμένου να καλυφθούν υπάρχοντα εγχώρια ελλείμματα και να αποκατασταθεί η ροή των τραπεζικών δανείων. Αποτέλεσμα, των παραπάνω εξελίξεων, είναι να δημιουργηθούν οι συνθήκες για συσπείρωση δυνάμεων μεταξύ τραπεζών, με κύριο στόχο την κεφαλαιακή επάρκεια, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους και την ενδυνάμωση της παρουσίας τους. Στις 29 Αυγούστου 2011, σε μια κρίσιμη εποχή για την ελληνική οικονομία, ανακοινώθηκε η συγχώνευση των τραπεζών Alpha Bank και EFG Eurobank, με τη συμμετοχή της Paragon Services Holding Limited από το Κατάρ. Αφού ολοκληρωθούν οι σχετικές διαδικασίες της συγχώνευσης το ενιαίο σχήμα θα προχωρήσει, στις αρχές του 2012, σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Αναμένεται ότι η εξέλιξη αυτή θα οδηγήσει σε συγχώνευση και άλλες Τράπεζες καθώς και σε πιθανή απορρόφηση μικρών τραπεζών από μεγαλύτερες τράπεζες (όπως παλαιότερα συνέβη με τις Marfin, Εγνατία, Λαϊκή, που ενώθηκαν, Marfin – Εγνατία). Εκτός από τις εξαγορές και συγχωνεύσεις που αναμένονται προσεχώς, η κατάσταση αυτή, που έχει διαμορφωθεί, οδηγεί τις τράπεζες στο να υιοθετήσουν αυστηρά κριτήρια, τόσο για τη διαχείριση των κινδύνων, όσο και για τον προσδιορισμό νέων τιμών των δεικτών επισφάλειας. Εξάλλου, η εναρμόνιση προς την κατεύθυνση αυτή, εκτός του ότι είναι αναγκαία για την επιτυχή αντιμετώπιση των προκλήσεων των αγορών, επιβάλλεται και από τους κανόνες του νέου εποπτικού πλαισίου (Τράπεζα της Ελλάδος) και η μη συμμόρφωση προς αυτούς σημαίνει επιβολή κυρώσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Τράπεζα της Ελλάδος, (1978), “Τα Πρώτα Πενήντα Χρόνια της Τραπεζικής της Ελλάδος”, Αθήνα.
2. Στασινόπουλος, Επ., (1966), “Η Ιστορία της Εθνικής Τραπεζικής της Ελλάδος, 1841-1966”, Αθήνα.
3. Κωστής, Κ., (2003), “Ιστορία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1914-1940, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος”, Αθήνα.
4. Αρλιώτης, Κ., (1979), “Ιστορία της Εθνικής Κτηματικής Τραπεζικής της Ελλάδος”, Αθήνα.
5. Δρίτσα, Μ., (2008), “Μ.Εμπορική Bank. 1907-2007, Εναλλαγές Ταυτότητες και Μετασηματισμοί”, Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα.
6. Κρεμμύδας, Β., (2002), “Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Ένα Χρονικό”, Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα.
7. Κωστής, Κ., και Τσοκόπουλος, Β., (1988), «Οι Τράπεζες στην Ελλάδα, 1898-1928», Αθήνα.
8. Αγγελόπουλος, Α., (1928), «Αι Ανώνυμοι Εταιρείαι εν Ελλάδι, από Οικονομικής και Δημοσιονομικής Απόψεως», Αθήνα.
9. Παγουλάτος, Γ., (2006), “Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 1940-2000”, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα.
10. Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλληλικών Οργανώσεων Ελλάδος (ΟΤΟΕ), (2007), «Εθνικό Report Προγράμματος “COMMUNICATE”».
11. Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2008), «Ο Μίνως Ζομπανάκης και η γέννηση της αγοράς ευρωδανείων», Κέρκυρα - Economia Publishing.
12. Αθανάσογλου, Π., και Μπρισίμης, Σ., (2004), «Η επίδραση των συγχωνεύσεων και εξαγορών στην αποτελεσματικότητα των Τραπεζών στην Ελλάδα», Τράπεζα της Ελλάδος, Οικονομικό Δελτίο, 22, 1/04, 7-34.